

Journal. y. m. ...
KUPON ...
KUPON ...

Ualustus

Ualustus

v. ylinen 1913

Valoa pimeyteen.

Pöytäkuusen Esko ja Kaisa ovat olleet yhden lukukauden kansakoulussa. Lautamiehen emännän toimesta he sinne pääsivät, ja lautamiehellä he asuvatkin, kun kotiin on liian pitkä matka yksinäistä salotietä joka päivä taivaltaa. Mutta hyvä heillä on asuakin isossa, siistissä ja lämpöisessä pirtissä ja lähellä koulua. Kyllähän se alussa kovalle otti, kun piti ruveta noudattamaan ihmistöpoja: piti pitää tavaransa määrättyssä paikassa, pestä joka aamu kasvonsa ja kätensä, kammata tukkansa; ei saanut heitellä vihkoja eikä syleksiä lattialle, vaan vuoroviikoin lakaista lattiat ja pyyhkiä tomut. Kaikista vaikeinta kuitenkin oli olla puhumatta rumia sanoja ja tiuskumatta tahi tekemättä toisillensa kiusaa. Sellaista ei lautamiehen emäntä sallinut.

Entäs sitten se koulussa oppiminen; se oli vieläkin uudempaa. Mutta Ukko-Olli ei suotta pojastansa ylpeillyt. Esko oppi todellakin helposti sekä lukemaan että muutakin sen mukaan. Ja veljen edistymisen innoittu Kaisaakin ponnistelemaan voimiansa. Talon Hely, joka kävi jo viimeistä luokkaa, piti ilonaan ja kunnianaan huolehtia heidän kotitehtäviensä kunnollisesta suorittamisesta. Lukukauden lopussa oli Esko jo niin pitkällä, että osasi ymmärrettävästi sisältä lukea ja jonkun verran kirjoittaakin.

Riitta tuli hakemaan lapsiansa kotiin joululomalle. Hän halusi samalla olla joulukuusella, josta lapset viimeksi kotona käydessään olivat innokkaasti puhuneet.

Syvästi liikuttettuna istui Riitta avaran kouluhuoneen peräseinustalla, jonne opettaja oli hänet aivan

kädestä taluttanut. Olihan hän joitakuuta kertoja elämässään ollut joulukirkossa ja juhlallista se oli ollut sielläkin, mutta tällaista ei hän ennen ollut nähnyt. Hänen mielensä oli nyt niin herkkä, että kaikki siihen koski: opettajan harras rukous, lasten ihanat laulut ja lausumat runot ja varsinkin hänen oman Kaisunsa lausumat säkeet eräessä vuorokeskustelussa. —

Näin hän lausui:

»Kun valon valta Suomen salot heittää
ja maahan hiipii syksyn synkkä yö,
ei poista sitä valhevalkeat:
ei kitupiikit, päreroihut, auerlamput.
ei kuu, ei tähdet kirkkahat.
Auringonterä pimeyden haihtaa,
se yksin varjot valoisiksi vaihtaa,
se öiset kammat karkoittaa.

Jos myöskin synninusvat sielun peittää
ja tunnontuskat ihmislasta lyö,
ei auta silloin almut runsahat,
ei suuret surut, ilohumut, öiset kemut.
ei työt, ei riistat rikkahat.
Vain joulun Herra itse riemun luopi,
kun kaikki meidän erheet anteeks suopi
ja rauhan rintaan lahjottaa.»

Riitan sielussa oli niin pimeätä, sen hän tunsu. Ja mitä hän nyt näki ja kuuli, oli sen vastakohtaa. Mutta se oli hänen ympärillään, ei hänen sisällään. Yö kam-

motti häntä, synnin yö. Hän vapisi. Hän unohti kaiken muun, lasten leikitkin juhlan lopussa.

Erikoisen edistymisensä palkinnoksi ja kehotukseksi uusiin ponnistuksiin sai Pöytäkuusen Esko todistuksia jakaessa kylän ompeluseuran hankkiman Raamatun ja Kaisa »Joulupukin». Nämä lapset olivat valistuneempain kyläläisten hellimmän huolenpidon esineinä. Pöytäkuusen mökkihän kuului Heinävaaran kylään, ja se oli huonossa huudossa, oli kylän häpeäpilkku.

Onnellisina läksivät lapset kuusijuhlasta. Yksi huoli heillä vain oli: kuinka saisi kotimökkiin joulun, joka jo odotti joka kodin ovella. Helylle uskoi Kaisa ensin heljän huolensa. Hely kertoi sen vanhemmilleen ja sai heidät heti liittolaisikseen puuhaamaan holhokeilleen parempaa joulunviettoa. Emäntä sitten heidän tuumansa Riitalle esitti.

»Kumpahan vain uskaltaisi. Ei se Olli sellaisista välitä. Ja jos taas tulee niitä ukon vieraita sinne räyhäämään!» Ja Riitalta pääsi itku. Varjot ahdistivat. »Voi, jospa jostakin apu tulisi! Tokkohan Jumalakaan meitä auttaa?»

»Kyllä varmasti. Ei kenenkään ole vielä tarvinnut turhaan hänen apuunsa turvata. Huutakaa vain häntä avuksenne!»

Silloin kohosi Riitan sielusta Jumalalle haikea hätähuuto. —

»Minä hankin kauniin joulukuusen ja Kaisan kanssa sen koristaisimme, jos saisimme vähän silkkipaperia ja kynttilöitä», tuumasi Esko.

»Se asia on pian autettu», tarttui lautamies puheeseen. »Minä toin kaupungista niitä enemmän kuin tarvitsemme. Marjatta pitää kyllä huolen niistä.»

Ja Marjatta tytär toi heti kuusenkoristeita ja ison käärön kynttilöitä. Riitta lupasi pestä mökin oikein

puhtaaksi Ollin kaupungissakäyntiajalla, ja lapsia neuvottiin sitten suostuttelemaan isää antamaan luvan kuusen sisälle tuontiin.

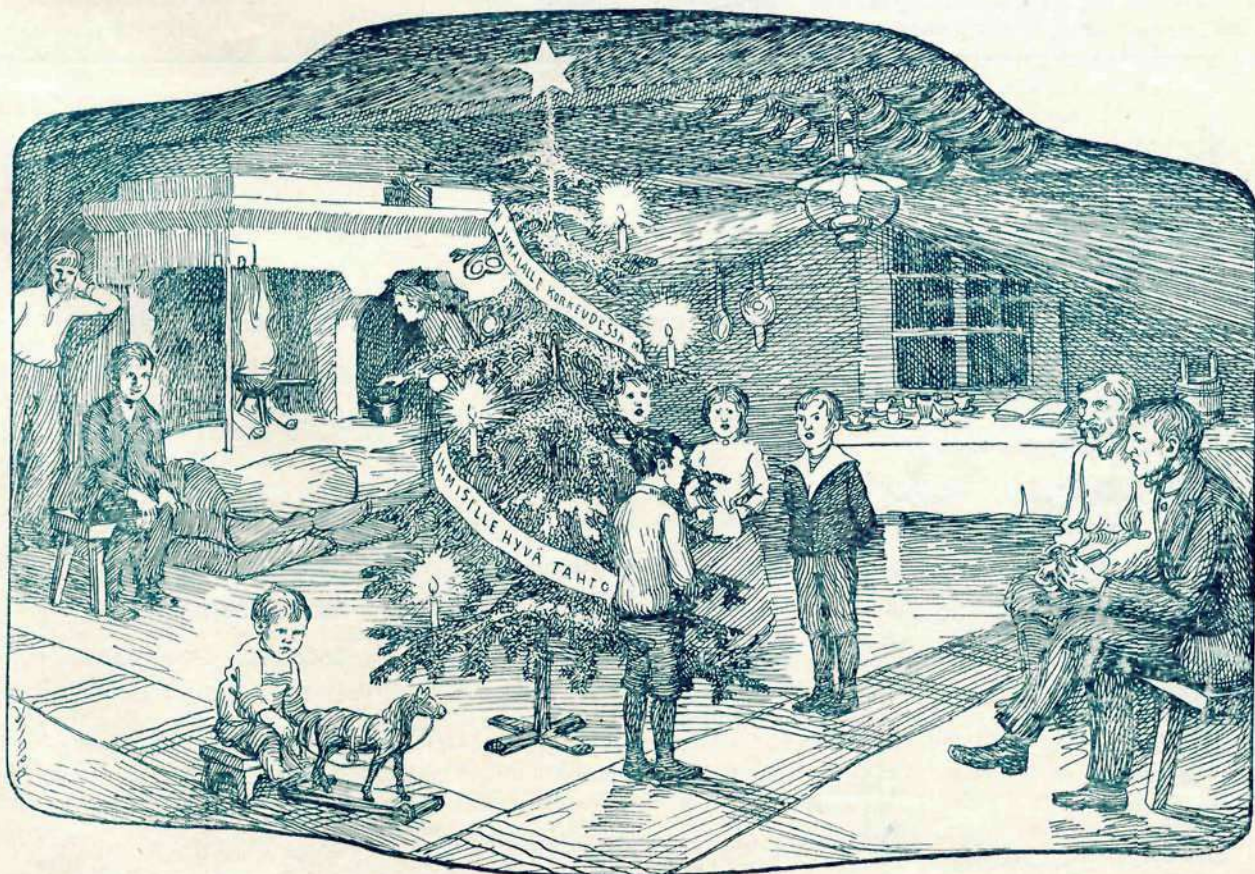
Mutta ne isän vieraat lamasivat vain hyvät joulunviettotoiveet.

Heidän suunnittelunsa onnistui kuitenkin paremmin kuin he uskalivat odottaakaan. Olli meni kaupunkiin vasta aatonaattona ja viipyi siellä aattopäivän puoliin asti. Mielellään suostui hän lasten pyyntöön saada laittaa joulukuusen. »Onpahan sitten hauskeampi saada korttipakan ääressä kuppeja kilistellen», ajatteli hän. —

Kuusi seisoj jo keskellä pirttiä, kaunis pöytäkuusen alku, jonkalainen oli kerran ollut sekin esi-isistensä, jonka tyvipäästä mökin peräseinänpituinen ja melkein metrinlevyinen pöytälaute oli sahattu. Kaisa ja Esko olivat kuusen parhaansa mukaan somistaneet ja siihen kynttilät sitoneet. Niitä juuri sytyttivät, kun ulkona mökin pihalla kulkuset helähtivät. Eskon korva ei pettänyt: lautamiehen Ukkoruuna niitä siellä helisteli. Ja ennenkuin Esko ehti ulos, seisovat itse lautamies, Marjatta ja Hely ovensuussa, Marjattalla kainalossa vasullinen jouluherkkuja. Veikko oli jäänyt vielä pihalle hevosta hoitelemaan.

Mökinväen hämmästys oli suuri, Riitan ja lasten ilonen, mutta Olli nolostui koko lailla; hän tunsu tavatonta »kunnioitusta» lautamiestä samoin kuin poliisiakin kohtaan. Nyt varmaankin sotkeutui koko hänen suunnitelmansa. Ja se seikkapa se juuri lautamieheläiset niin odottamatta toikin jouluvierailulle. Kyllähän Riitta oli kovasti pyytänyt heitä joululuvalla Pöytäkuusessa käymään, mutta ei hän rohjennut heitä näin pian odottaa.

Olli pauskasi äkkiä lakin päästään penkille ja meni hankin tulijoita tervehtimään; ei ollut niinä miehinään—

kään, että häntä harmitti heidän tulonsa. Isäntä viit-tasi lautamiestä peräpenkille istumaan. Marjatta ja Hely vietiin karsinapuolelle. Kohta porisi kahvipannu liedellä, ja hyvältä Ollistakin maistuivat Marjatan mai-riot leivokset kahvin kanssa.

Kahvin juotua lauloivat vieraat Eskon ja Kaisan avustamina »äänissä»:

»Kuulkaa, kuinka enkel-laulu käikuu!»

Ensi kerran kuuli Olli sellaista. Se tuntui hänestä todellakin ylikuonnolliselta.

Laulun aikana oli kolme miestä tullut tupaan. Mö-kin puhtaista ikkunoista hangelle tulvaava valo, louta-miehen hevonen rekineen pihalla ja sisältä kuuluva kaunis laulu panivat miehet vähän epäilemään, sosisiko sisälle käydä; mutta uteliaisuus voitti.

Vielä laulettiin toinen ja kolmaskin joululaulu. Sitten kehotti lautamies Eskon lukemaan »Joulupukista» kirjo-tuksen »Valoa pimeyteen». Moneen kertaan oli Esko lukenut koko »Joulupukin» ja osasi sen aivan sujuvasti lukea. Hän haki lehden ja Raamatun, josta lautamies käski hänen lukemaan kirjoituksen alkuun merkity koh-dan Jes. 9: 1—5. Poika asettui joulukuusen luo ja luki.

Pantuaan Raamatun pöydälle hän luki »Joulupukista»: »Mikä on se kansa, joka pimeydessä vaelttaa? Ovatkohan ne vain Afrikan neekerit tai hottentotit? Tai ehkä täällä omassa maassa ne ihmiset, joilta luonnollisten silmäin valo on sammunut? — Ei yksin ne. Täällä mei-dän keskellämme on paljon ihmisiä, jotka vaeltavat ruumiilliset silmät näkevinä, mutta joiden hengen-silmä peittää musta side. He kulkevat kuin sokeat konsanaan, kaatuvat pienimpääkin karahkaan. Epä-uskon synty on se kaihi, joka sokaisee heidät. Kun he eivät usko Jumalaan, eivät he tottele häntä, ja niin luisuvat yhä alemmas vääryyden kaltevaa pintaa ja kärsivät, paljon kärsivät pimeydessä. Hengellisesti sokeat eivät näe Jumalan vuorien ihania näköaloja.

Jumalan lupaukset synteinanteeksi saamisesta, lapsen oikeudesta, Jeesuksen jokapäiväisestä läsnäolosta ja odotettavasta ihanasta päämäärästä eivät merkitse heille mitään. Keskellä ilojaankin murhe ja epävar-muudentunne heitä kalvaa. He asuvat kuolemanvarjon maassa.

Mutta mikä on se suuri valkeus, jonka tällaiset pi-meän taivaltaajat saavat nähdä ja joka heidän ylitsensä kirkkaasti paistaa? — Se on joulun ruhtinas Jeesus Kristus, valon ja rakkauden aurinko uskolla sydämeen omistettuna. Hän se vuodattaa todellisen ilon ja rau-han ihmismieleen, hän katkaisee synnin ikeen, että hänen avullaan voimme kuuliaisina kulkea hänen polke-miaan askeleita ja riemulla odottaa hänen ilmestymis-tään päästämään omiansa kaikesta pahasta; se on hän, lapsi, joka meille on syntynyt ja jonka hartioilla on herraus. — Oletko sinä avannut itsesi tälle armonau-ringolle, niinkuin kukkanen avaa kupunsa luonnou-ringolle, juodaksesi hänestä elämää?» —

»Herra Jeesus, anna meidänkin pimeihin sydämiimme kirkkautesi paistaa.» huokasi Riitta karsinanurkassa Eskon lopetettua.

Seurasi sitten pitkä hiljainen hetki. Miehet rahilla katselivat toisiinsa ja vuoroin Olliin, joka ikäänkuin jähmettyneenä istui lautamiehen vierellä sivupenkillä silmät lattiaan luotuina.

Hetken kuluttua nousi lautamies lähteäkseen, mutta Riitan pyynnöstä lauloivat he vielä virren »Synkkä yö ol' maailmassa». Kun oli hyvästelty, kääntyi Olli enti-siin ystäviinsä, jotka näyttivät haluavan jäädä taloksi, ja sanoi heille: »Jos luulette, että täällä ruvetaan enti-seen tapaamme elämöimään, niin on parasta, että läh-dette, miehet, kotinne joulunviettoa jatkamaan. Pöytä-kuusen mökissä on tästä lähtien herraus Rauhanruhti-naalla».

Anni Koljonen.

Pieni joululapsi.

Pieni joululapsi
olen vielä minä,
suuri joululapsi
olet nyt jo sinä.

Viel' en kanssas hyppää
piirin pyörinnässä.
Syliss' äidin katson
riemujasi tässä.

Kuusen kultatähdet
näenhän jo kyllä,
isoon joulutähteen
silmani ei yllä.

Lahjais runsautta
käten' ei voi kantaa,
ilostasi sentään
osan voit sä antaa

Ilpo Pärnänen.

Hyys, hyys Hymylään.

Puheleikki.

Sommitellut Kaaperi Kivialho.

Henkilöt: Jaakko (isäntä), Aura (emäntä), Kyllikki, Tuulikki, Tellervo, Ahti, Eero, Mainio (talon ja naapurien nuorisoa.) Kaikki, mikäli mahdollista, kansallispuvuissa.

Vanha pirtti, jossa on muinaissuomalaisia huonekaluja ja tuohikontti seinällä. Isäntä istuu rahilla ja vuolee kirvesvartta, emäntä puuhaa keittohommissa, Kyllikki kerii, Tuulikki pitää vyyhteä, Eero katsoo akkunasta ulos, Ahti ja Tellervo ryntäin pöydällä kurkistelevat myöskin pihalle.

Jaakko (laskien kirvesvarren rahille vireensä). Eikö Mainiota jo näy?

Eero. Ei näy vielä.

Aura. Ei Hymylästä niin pian selvitä, kun sinne keran täytyy mennä.

Kyllikki. Siellä sitä Hymylän Halli haukkuu, luppakorva lupsuttaa.

Tellervo (permannolle seisomaan suoristautuen). Ja Hymylän piijat pilkkaavat.

Ahti. Ja nokeavat naaman.

Kyllikki. Ja tervakaukalossa pesettävät.

Jaakko. Ja pyyhittävät ruumenhinkalossa (tarttuu kirvesvarteen katselee sitä), taevettä juottavat ja kiuilla kissanhännillä syöttävät.

Kyllikki. Mainio parka! (Lakkaavat kerimästä pannen kerän ja vyyhden pöydälle).

Tuulikki. Miksikäs jäi vastausta vaille. Olisi tieltä tiedustellut.

Jaakko. Niin, niin, taito ei ole taakaksi. Mutta voimmehan koetella, ovatko täällä kaikki muut viisaampia. Jatkakaamme kyselyä, kenties saamme lähettää seuraa Mainiolle.

Tellervo. Jatketaan vain

Tuulikki. Ei kieltoa minusta.

Kaikki (toisiaan toistaen). Jatketaan, jatketaan...

Jaakko. Siis tietoniekat, taitoniekat, pitäkää tarkka pää, tanea mieli, ylen ankara ajatus!

Kyllikki. Kysy minulta ensiksi, isä!

Jaakko. Olkoon menneeksi, peukalo yhteen kämmen kanssa. — Henki alla, henki päällä, siinä hengetön välissä. — Mikä se on?

Kyllikki. Hevonen, satula ja ratsastaja, — sen minä jo kätkyessä kuulin. Mutta nyt minä kysyn sinulta, isä.

Jaakko. No, annahan paukkua!

Kyllikki. Yöt pauhaa, päivät pauhaa, ei saa koskaan rauhaa, — mikä se on?

Jaakko. Tunteehan tuon kosken pauhustaan. Mutta sinä, tietävä Eero! — Halli mäellä mätkytteli, kalliolla kalkutteli, mies hänestä härästi, saporosta sapsutteli, — mikä se on?

Eero. En minä häntä... mikä liekin rakuttaja.

Jaakko. Ahaa! Joko alkavat silmät kääntyä Hymylään päin. Olisihan Mainio sieltä noudettava. Mutta koetellaanpa nyt Aura-muorin tietoja.

Aura. No, anna tulla, tässä olen. (Käänny odottaamaan.)

Jaakko. Isä istuu puussa lampaan lapa suussa, sian sorkka sieramessa; kun lapset liki tulevat, sillä päähän pätkäjää, — mikä se on?

Aura. Hyh, eikö muuta! Oli se tuulimylly minun isänkotonanikin. Mutta keltäs minä kysyisin?

Kyllikki. Minulta, minulta!

Aura. Innin tinnin, junnin jännin, jyrkät polvet, väärät sääret, harmaa hame yllä, — mikä se on?

Kyllikki (mieltien). Innin tinnin, jynnin jännin, jyrkät polvet . . (ihastuen) sinä, äiti, kun laulat pikku veikkaa nukkumaan iltasella.

Aura. Ei lähestulkoonkaan! Hymylä tai'aa olla kohta edessäsi. Mutta kuulepas, Ahti!

Ahti. Kuulen, kuulen.

Aura. Kiukuvainen, koukuvainen, kaikki pellot perkaa, kaikki halmeet hakee, — mikä se on?

Ahti. Vähemmälläkin toki auran arvaa, pelto-auran, en minä sinua tarkota, äiti. Mutta nyt minä kysyn Tellukalta.

Tellervo. Anna soida!

Ahti. Luinen suu, lihainen parta, kuikistaikse, keikistäikse, äsken äänehen paneksen, —?

Tellervo. Kaikkihan kukon tuntevat. Mutta nyt on minun vuoroni. — Maailman alusta maailman loppuun, pohjoispuoli syödään, etelä enenee, neljän viikon vanhana kuolee. — Mikä se on, Kyllikki?

Kyllikki. Pannukakku. (Kaikki nauravat.)

Tellervo. Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiedä. Entä sinä, Eero!

Eero. No?

Tellervo. Mikä paikka leivästä täytyy syömättä heittää?

Eero. Kuori tietysti; kova, palanut kuori.

Tellervo. Etpä tiennyt, etpä tiennyt! — Hongat huojui, liinat liehui, alla aarteet makasi, päällä peipposet pemas, — mikä se on, — Ahti?

Ahti. Purjelaiva, tiedän minä. Mutta sanopas, isä, tämä: Yöt hakkaa, päivät hakkaa, ei koskaan lastua saa.

Jaakko. Kysy vasta siltä, joka ei ole nähnyt kelloa. — Hyyryn pyyryn hyyrytellä, siipan saappo siipotella, holpon tolppo holpotella. — siin' on sinulle, Tuulikki.

Tuulikki. Mylly se on, isä sen sanoi. Mylly se sillä tavalla holpottelee. — Everikki reidellinen, viiri kuuri säärellinen, minkä viiri kuurittaa, sen everikki kuluttaa . . . Siinä se on koje. Mutta mikä se on? Sanopas, Ahti.

Ahti. Rukkihan se on. Kun sillä kehrätään, niin se kuluttaa ja kuurittaa. Mutta, Kyllikki, mitä varis tekee, kun se on täyttänyt kuusi vuotta?

Kyllikki. Kuolee tietenkin

Ahti. Mitä vielä! Silloin se vasta alkaakin elää. Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiedä. (Astuu Kyllikin eteen ja hännää sormellaan osottaen). Hyys, hyys Hymylään, kun et tiennyt, mikä laulaa innin tinnin, jynnin jännin, jyrkät polvet, väärät sääret, harmaa hame yllä. Hyys, hyys Hymylään, kun et arvannyt: Maailman alusta maailman loppuun, pohjoispuoli syödään, etelä enenee, neljän viikon vanhana kuolee. Hyys, hyys Hymylään, kun et älynnyt, mitä varis tekee, kun se on täyttänyt kuusi vuotta.

Kaikki (kättä heiluttaen). Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiedä.

Ahti. Mitä kaikki ihmiset tekevät yht'aikaa? — Tuulikki.

Tuulikki. Ne nukkuvat — ei, kun vanhenevat. — Maito kaatui lattialle, piimä pirtinpermannelle, lähde ei nuollen eikä vuollen eikä siivellä sipuen. — Se on sinulle, Eero.

Eero. Mikä se olisi muu kuin maito.

Tuulikki. Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiedä (Astuu Eeron eteen ja hännää sormellaan) Hyys, hyys Hymylään, kun et arvannut: Halli mäellä mätkytteli, kalliolla kalkutteli, mies hännästä härästi, saporosta sapsutteli. Hyys, hyys Hymylään, kun et tiennyt, mikä kohta leivästä täytyy syömättä heittää. Hyys, hyys Hymylään, kun et tiennyt: Maito kaatui lattialle, piimä pirtin permannelle, ei lähde nuollen eikä vuollen eikä siivellä sipuen.

Kaikki. Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiennyt! Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiennyt! Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiennyt!

Jaakko Hyys, hyys hymylään!
Hymylän koirat haukkumaan!
Hiiri teille hevoseksi,
rekoseksi lantaresla,
korjaksi kapusta vanha,
laho petkel piiskaksenne.
sisilisko siimaksenne.
Hyys, hyys Hymylään,
Hymylän koirat haukkumaan!

Kaikki. Hyys, hyys Hymylään,
Hymylän koirat haukkumaan.

(*Eero* ja *Kyllikki* tekevät alakuloisina lähtöä; silloin *Mainio* syöksyy äkkiä sisään takitta, paljain päin, hajalla hapsin).

Jaakko. Siinä on Mainio! Säikähtyneenä ja kurjan näköisenä.

Mainio (kertoo pöyrityksissään).

Kuulin kummat, näin ihmees!
Hymylässä käydessäni:
orava ahoja kynti,
hepo hännin puuhun juoksi
hirsi veti, härkä notkui,
reki kesti, tie hajosi.
Kirvehellä keitettiin
kattilalla leikattiin.
Lammas lattian lakasi.
piiat pahnassa makasi.
Lehmät leipoi taikinata
porsahat pani olutta

Akat ammui kytkyessä,
emännät sikana röhki.

(Yleinen nauru).

Menin sitten läävällenki:
härkä iski hännällensä,
vasikka vasarallansa,
lammas kinnikonnillansa,
västäräkki säärellänsä,
tiainen kannuksillansa.

Hui kuinka minulla on vilu, väsymys ja nälkä

Aura. Etkö, poloinen, saanut siellä ruokaa?

Mainio. Syötettiin minua muka ja juotettiin, mutta nälkä ei siitä hävinnyt. Lähtiessänikin annettiin piirakas. Otin sen käteeni — kah! — kädessä ei mitään, panin suuhuni, suussa tyhjä!

Tuulikki. Mutta missä on hattusi ja takkisi?

Mainio. Ne minulta siellä riisuttiin ja sijaan sain sinisen takin ja verkaisen lakin. Ja annettiin minulle vielä jäinen hevonen, nauriinen satula ja hernehinen ruoska.

Ahti. Missä ne ovat nyt?

Mainio. Istuin hevosen selkään, ratsastin, ratsastin. Lintunen lauloi tien vieressä: Sininen takki, sininen takki. Minulle kuului: Sinun ei takki, sinun ei takki. Otin takin ja ripustin puun oksalle.

Tellervo. Entä hattusi?

Mainio. Ratsastin, ratsastin edelleen. Lintunen lauloi taas: Verasta lakki, verasta lakki. Minun korviini

kuului: Varastuslakki, varastuslakki! Otin lakin vihoissani ja viskasin sen metsään.

Jaakko. Minne jätit hevosesi?

Mainio. Näin ratsastaessani riihen palavan. Menin sitä sammuttamaan; sinä aikana hevoseni sulii. Silloin pistin satulan olalleni ja ruoskan vyöni alle ja läksin astumaan.

Tuulikki. Missä ne nyt ovat?

Mainio. Astuessani näin kaksi sikaa tappelevan. Minä niitä satulallani lyödä kolhasin. Siat silloin söivät koko satulan.

Ahti. Ja ruoskasi sitten?

Mainio. Kun sitten edelleen astuin, näin kaksi kukkoa tappelemassa. Minä niitä ruoskalla lyödä sukasin. Ne söivät minun ruoskani. Sitten tulin kotiin ja nyt olen täällä.

Aura. Nälissäsi, poika parka.

Mainio. Ja viluisena ja väsyneenä.

Jaakko (osottaen Kyllikkiä ja Eeroa). Ja tuossa on kaksi lähtemässä samalle matkalle.

Mainio (ilostuen osotellen heitä ilkkuen).

Hyys, hyys Hymylään,
ryysyihinne ryykistyen,
likoihinne liikistyen,
pahoihinne paakistuen!

(Esirippu).

Suutarin luona.

Kiltti mestari, päästä tästä
vallon vaikeesta pälkähästä!

Kengät on rikki jo kärjistänsä,
kannat kaikki jo läntällänsä.

Pohjat on puhki ja varsissa vikaa.
Auta nyt, ystävä, tuota pikaa!

Toiset jo luisuvat mäkiä myöten,
kelkoin keikkuvat leikkiä lyöden.

Enkä vois jäädä nyt tupaan ja loukkoon
Varvasta paleltaa, pääse en joukkoon.

Tuosta ja tästä kun ompelet vähän,
nauloja naputat ja paikkoja tähän,

silloin juoksen jo samaan väkeen
hankien harjalle tuiskuun ja mäkeen.

Eikä ois tarvis varvasta muistaa,
lämmin ois luistaa ja suksilla suistaa.

Aapo Pärnänen.

Valkokyyhky.

Oli kuuluisa kuningas. Hänellä oli yltäkyllin rikkautta ja valtaa, mutta ei vaimoa. Hän alkoi hakea puolisoa ylimysten ja naapurikuninkaitten tyttäriä keskuudesta, mutta ei

löytänyt mieleistään. Kerran istuessaan ikkunan ääressä hän näki nuoren kauniin tytön kulkevan ikkunansa ohitse ruusukoppa käsivarrellaan. Kuningas heti mieltäytyi tyttöön ja lähetti erään palvelijoistaan ottamaan selkoa tytön syntyperästä. Palvelija ilmoitti, että tyttö oli köyhä ja orpo ja että kuninkaan puutarhuri oli hänet kasvattanut. Kuningas otti hänet vaimokseen, ja he elivät onnellisina jonkun aikaa. Matkustipa kuningas sitten sotaan. Kuningatar jäi yksikseen linnaan ja katseli surullisena tornikammarinsa ikkunasta puolisoaan.

Naapurivaltakunnan hallitsijatar oli mahtava ja kaunis, mutta samalla pahanilkinen noita. Hän tahtoi tuhota viattoman kuningattaren ja päästä hänen sijalleen. Hän sai kuulla, että kuningas oli poissa, ja tuli vierailulle kuningattaren luo. Kuningatar pahaa aavistamatta otti hänet ystävällisesti vastaan.

Noita houkutteli kuningattaren puutarhaan kävelyille, tarttui siellä häneen kiinni ja heitti hänet maahan lukien loitsujaan. Kuningatar parka muuttui samassa valkoiseksi kyyhykseksi ja lensi pois. Mutta noita muutti itsensä kuningattaren näköiseksi ja meni linnaan hänen paikalleen kuninkaan puolisoiksi. Saapui sitten kuningas kotiin, eikä huomannut petosta, vaan otti ilolla vastaan noidan puolisoaan.

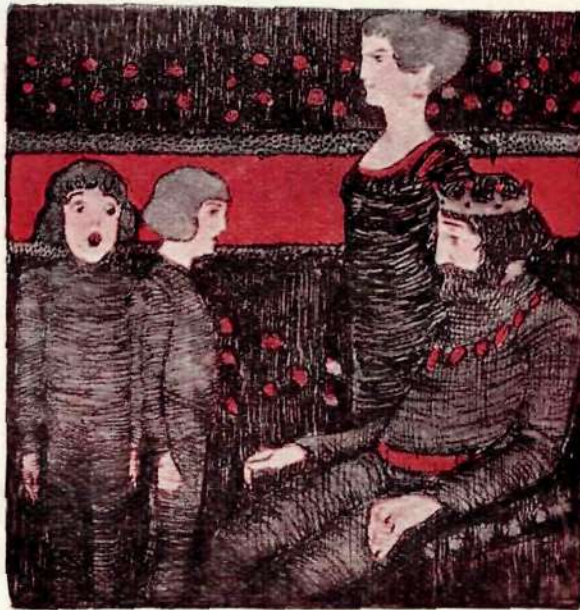

Kuluipa sitten päivä, toinenkin, ja kuningas alkoi surra ja ikävöidä, tietämättä itsekään syytä ikäväänsä. Noita koetti liehakoita häntä parhaansa mukaan, mutta kuningas tunsu, ettei hänellä enää ole entistä rakkautta luultua vaimoosan kohtaan.

Valkokyyhky lensi kauas yli vuorien ja jokien. Viimein se väysi ja putosi voimaton maahan. Maata koskettuaan muuttui se jälleen ihmiseksi, entiseksi kuningattareksi. Kun

hän nyt kivellä istui, huomasi hän tiellä vanhan ystävällisen näköisen mummon. Mummo kysyi syytä hänen suruunsa, ja kuningatar kertoi elämänsä tarinan. Ystävällinen mummo ehdotti, että kuningatar muuttaisi hänen luokseen asumaan. Mummon majassa synnytti kuningatar kaksi kaunista poikaa, jotka hän opetti hyväksi laulajiksi, niin että maine heistä levisi laajalti. Saipa kuningaskin heistä kuulla ja käski poikaset tuoda eteensä laulamaan.

Pojat lauloivat kuninkaalle laulun viattomasta kuningattaresta, jonka häijy noita karkoitti valtakunnastaan, puolisonsa luota, anastaen itse tämän paikan, ja kuinka kuningatar sitte vieraalla maalla köyhyydessä kasvatti poikiaan muistellen petettyä puolisoaan. Kuningas kuunteli ihastuneena poikien laulua, mutta noita arvasi paikalla, kenen pojat laulajat olivat, ja kavalasti ehdotti, että heidät otettaisiin ottopojiksi kuninkaan hoviin. Kuningas ei aavistanut noidan tarkoituksia ja suostui hänen ehdotukseensa. Lähetti lähetettiin poikien kotiin kuningattarelle ilmoittamaan asiasta. Kovasti kuningatar pelästyi, sillä hän aavisti vaaran, johon poikansa olivat joutuneet.

(Jatkoa kahden lehden takana.)

Pikku Mikin urotyo.

Tarina Isonvihan ajalta, kaksi vuosisataa sitten.

Pintamaisen väki oli niityllä. Sinne tuoreen nurmen tuoksuun Miki ja Ihakin olisivat halunneet. Mutta äiti oli heidät jättänyt kotiin pitämään silmällä sikoja, jotka täyttivät aidanraosta ajautumaan ruispeltoon.

Sikojen takia Miki ja Iha tuskin uskalsivat saunata joenrannalle uimaan, saatikka sitten ahvenia onkimaan, mikä oli Mikin mielitöitä. Marjaan menemistä, jota pikku Iha ikävöi, ei tohtinut ajatellakaan. Luvalista oli tuskin muuta kuin keilanheitto kujansuulla, jossa oli sileä hietatanner. Ja siinä Miki oli sellainen taituri, että pikku Iha ikävikseen aina hävisi.

Nälkä tuli siinäkin työssä. Miki ja Iha pinkasivat tupaan, johon äiti oli heille jättänyt viilipytyä ja voileivät. Ja sekös maistui kesälehdän lemussa! Sillä tuvassa kuivi kesälehtiä lattialla ja orsilla.

Syödessään, jauhatellessaan kuulivat he outoa töminää kujasilta. Kuulosti siltä kuin lehmikarja laukkaisi parmojen ahdistamana. Miki juoksi pihanpuoliselle ikkunaluukulle, survasi sen auki ja pisti päänsä aukkoon, runsaan vaaksan korkuiseen ja parin kolmen levyiseen.

Herranen aika! Kujasilta tuli tuiskuna hevosia oudot miehet ratsailla!

Miki oli kuullut kasakoista ja vihovenäläisistä ja koirankuonolaisista, jotka olivat retkeilleet naapuripitäjissä surmaamassa ja polttamassa, vaikeivät vielä olleet tänne Pudasjärvelle ehtineet. Vaikka Miki olikin vasta yhdeksän, kymmenen korvilla, ymmärsi hän, että nyt ne saapuivat tännekin. Tuhon päivä oli tullut!

— Pakoon! Koirankuonolaiset tulevat, huusi hän.

Ja silleen jäi viilipytyä, siihen unohtuivat voileivätkin. Miki riensi peräikkunalle ja survasi luukun auki. Hänen avullaan putosi Iha ikkunasta päistikkaa ruispeltoon. Sitten pujahti Miki itse jälestä.

Hänelle se oli tuttu temppu, sillä olihan hän piilossilla toisia poikia lymytyssään usein pujahtanut ikkunasta milloin sisälle, milloin ulkosalle.

Mutta tuskin oli hän ehtinyt maahan, kun tuvasta jo kuului venäläisten mositus. Hän uskalsi vain ryömimällä vetäytyä ikkunasta alta loitommalle ja painautui parin kolmen sylen päähän rukiiseen Ihan viereen.

Venäläisten joukossa oli muuan aunukselainenkin, jonka puhetta Miki ymmärsi. Hän toimitti toisille, että oli nähnyt pään ikkunassa, ja sitten kuului puhuvan vasta alotetusta viilipytyä ja avoimesta ikkunaluukusta. Ja kohta kuuli Miki ikkunasta sanat:

— A katsho, pyhä veli! Siellä pää pylköttää, sieltä silmä rukiista marjottaa!

Ne olivat heidät nähneet! Myöhäistä oli silloin enää lähteä pakoon.

Jos Miki itse olisikin pystynyt venäläisiä juosten jättämään, ei hän olisi heittänyt pikku siskoaan yksin heidän käsiinsä, ja Ihaa kantaen ei hän olisi päässyt tieltä mihinkään. Hän pysyi siis paikoillaan ja lähti vastustelematta mukaan, kun pari vainolaista juoksi rukiiseen ja toinen tarttui häntä korvaan ja toinen pikku siskoa käsipuoleen.

— Missä iso, missä emo? tuli aunukselainen kyselemään.

Miki vilkui venäläisiin eikä aikonut vastata.

— Pian, patukka laulaa muuten, selkänahka muuten pois molemmilta, uh-

kaili aunukselainen.

— Niityllä ovat, vastasi Miki silloin.

— Missä niitty?

— Joen takana.

— Kaukana?

— Kaaaakana! vastasi Miki venyttäen ja kasvoilla ilme niinkuin matka olisi pitkä kuin iäisyys.

Aunukselainen mositti kotvan venäläisten kanssa heidän kielellään. Sitten kääntyi hän Mikiltä kysymään:

— Missä ison rahat?

— En tiedä, vastasi Miki.

— Sano rahat! Korvat poikki, silmät puhki muuten!

— En tiedä, oli sittenkin Mikin vastaus.

Vainolaiset menivät etsimään kaikkialta, pari miestä vain jäi lapsia vartioimaan. Etsijät palasivat tyhjin toimin.

— Iso talo, paljo rahaa, tuli aunukselainen taasen Mikille toimittamaan. — Sano, missä ison rahat.

— Enhän minä tiedä, mihin isä lie piilottanut vastasi Miki viattomasti

Aunukselaisen täyty uskoa Hän mositti jälleen jotakin toisille. Lopuksi hokivat he toisilleen »patjom, patjom» melkein yhteen ääneen.

— Patii, sanoi aunukselainen Mikille heti ison luol!

— Näyttämäs te ison luol!

Keskenään mosittaen tarttuivat venäläiset kuitenkin ensin Ihaan, panivat parkuvan lapsen selälleen lavitsalle ja sitoivat siihen kiinni käsistä ja jaloista ja keskiruumiista monesta kohdin. Varmaankin tahtoivat estää häntä pääsemästä sananvientiin kylille.

Sitten sieppasi aunukselainen Mikiä mekon selkämyksestä. Ja miten Miki rimpulikin eikä tahtonut jättää siskoaan köysiin parkumaan, niin hänet vietiin venheelle jokirantaan.

Kun kaikki kuusi vainolaista astuivat venheeseen, upposi se veteen miltei ääripuitaan myöten.

Venäläisiä parinen istui airoilla. He soutivat kuin venäläiset konsanaan, vetivät vuoroon, milloin sattui ja miten sattui. Ja venhe alkoi pyöriä paikoillaan. Miki saattoi tuskin olla nauramatta sitä nähdessään, niin hätäisin ja pelokkain mielin kuin hän mieltikin, miten voisi vainolaiset viedä harhaan, etteivät ne pääsisi kotiväen kimppuun — räökkäämään ja surmaamaan niinkuin ne kuuluivat tekevän.

Hän katsoi venäläisten avutonta soutamista. Silloin hänen silmänsä yhtäkkiä välähtivät. Uhkarohkea ajatus oli herännyt hänen mielessään, ainoa mahdollinen keino, jolla isän ja äidin voi pelastaa, jos voi ensinkään. Ja ikäänkuin omaa henkeään peläten viittasi hän melaan ja tarjoutui perää pitämään.

— A osatko sie, pikku miehyt? epäili aunukselainen.

Miki nyökkäsi innokkaasti päällään, että kyllä hän osasi, ja tarttui melaan. Mutta kun hän seiso perässä venettä ohjaten, kulmat kireällä ja huulet puristuneina yhteen, kalpenivat hänen villinrohkeat kasvonsa kalpenemistaan. Hänen mieltänsä täytti yksi ainoa kysymys: oliko se onnistuva?

Ja ikäänkuin vastaukseksi kysymykseensä näki hän hirvittävän, mutta samalla voitonriemuisen kuvan edessään.

Hän näki pienen jäälautan, jolla hän viime talvena oli ajelehtinut koskenniskaa kohden, niinkuin nyt tällä venheellä. Hän oli näet kokenut mateenkoukkujaan aivan jään reunalla ja leutona päivänä oli kaita jääniemeke lohennut hänen allaan. Äiti oli parahtanut saunan luona sen nähdessään, ja kaikki olivat juosseet rannalle huutamaan ja hätäilemään. Mutta kukaan ei voinut häntä auttaa. Yhä vinhempaa vauhtia oli hän laskenut pienellä jäälautallaan, yhä vinhempaa vauhtia kohden Taivalkoskea, jonka putous oli kahdentoista sylen korkuinen, yhä vinhempaa vauhtia putouksen niskalle! Aivan koskenniskan taitteessa, jossa se kaartui alaspäin niinkuin härän niska laihopellossa, siinä jäälautta kulki aivan kallion kärjitse. Ja hän hypähti kallion kärjelle kuin västäräkki kosken kivelte pyrstöään viputtamaan. . . .

Mitäpä hän koskesta olisi pelännyt! Keväälläkin oli hän juoksennellut tukkilautan reunalla aivan niskalla, tukkilautan reunalla, josta tukit parastaikaa suoltuivat putoukseen

Mitäpä hän olisi koskesta pelännyt, mutta äiti silloinkin hätäili ja huuteli ja siunuusteli rannalla.

Mitäpä hän koskesta pelkäisi nyt-kään, kunhan vain pääsisi venäläisten kanssa kallion kärkeen asti, etteivät ehtisi estämään, jos muuten pystyivätkään. Jos sitten oli vahinko tullakseen, jos itsekkin meni mukana koskeen, niin minkäpä vahingolle voi. Kunhan isä ja äiti pelastuisivat!

— Lasketah joen taa, a sielläh niitty on!

— Se on kosken alla, on lasketava koskesta. Takana on jyrkkä kallio, ei pääse sieltä maitse, eikä tällä puolen ole kosken alla venettä.

Venäläiset näkyivät pahoin epäilevän, olikohan pikku pojassa koskenlaskijaa.

Mutta venhe kiiti yhä vinhemmalla vauhdilla koskenniskaa kohden, oli myöhäistä ottaa häneltä melaa

pois, jos kukaan heistä olisi edes pystynyt sitä hoitamaan.

Pelokkaalla ihmettelyllä tuijottivat venäläiset pikku Mikiin, joka seiso venheen perässä aivan kuin yhtenä ainoana tuikeana katseena, tähdäten heidän ylitseen

— Alas, pitkäksenne venheen pohjalle! huusi Miki. En näe muuten ohjata venettä koskessa. Pian pitkäksenne!

Hengenvedossa tottelivat venäläiset hätiköivää käskyä.

Kaikki vainolaiset makasivat suinpäin venheen pohjalla. Miki yksin seiso perässä mela kädessä. Hän yksin näki, että venhe viiletti aivan kallion kärkeä kohden. Oli laskettava lähitse, että jaksaisi hypätä, kun perä ehti kohdalle. . . .

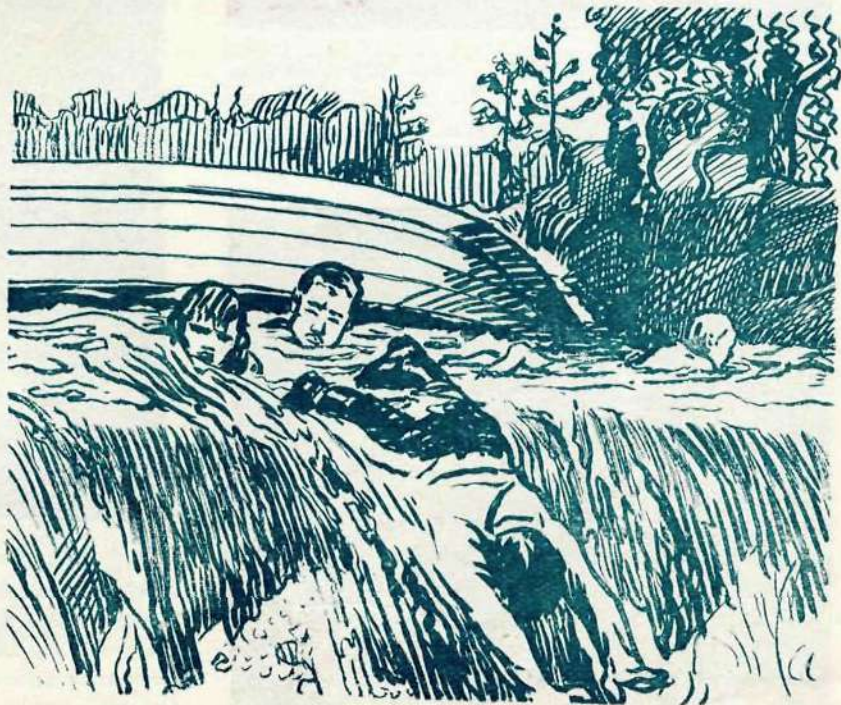
Hän laski liian lähitse. Niin likitse, että venheen laita heittyi kallion kärkeen. Venhe kaatui. Venäläiset suinpäin jokeen. Vesi vei heitä mukanaan. Vesi vei heitä putouksen tyrskyihin. He olivat veden vallassa. Kuului vain hätähuutoja ja hengenhäätäisten pöimöimistä.

Vedessä oli itse Mikikin. Mutta hän oli paras uimari koko tienoon pojista. Muutamin rivakoin vedoin pääsi hän vuolaasta niskavirrasta rantapyörteeseen ja väänsihantakivelle. Siitä hän tähyesti koskenniskalle, josta vesi näytti putoavan pohjattomaan syvyyteen.

Hän ei nähnyt enää ketään. Koski oli vihovenäläiset niellyt. Isä ja äiti olivat pelastetut. Oli riennettävä vain kotiin päästämään Iha siskoa pintehistä.

Illalla, kun väki tuli niityltä kotiin, näkivät he tallin edessä kuusi vierasta hevosta, joiden haltijain Miki tiesi hukkuneen koskeen. Miki ja Iha olivat sirpillä leikanneet hevosille pientaresta heiniä.

Lauri Sauramo.

(Jatkoa kahden lehden takaa.)

Vaan mummo lohdutti häntä ja antoi lähelille munan käs-
kien tämän antaa se pojille. Poikien tuli pitää se päivin
ja öin aina luonansa. Lähetti lupasi toimittaa asian.

Mutta tämä muna oli merkillinen. Se osasi sanoa kaksi
sanaa: „Kyllä” ja „emme”. Pojat kovin ihastuivat lahjasta.
Päivin he sen kanssa leikkivät ja yöksi piiloittivat sen pään-
alusen alle.

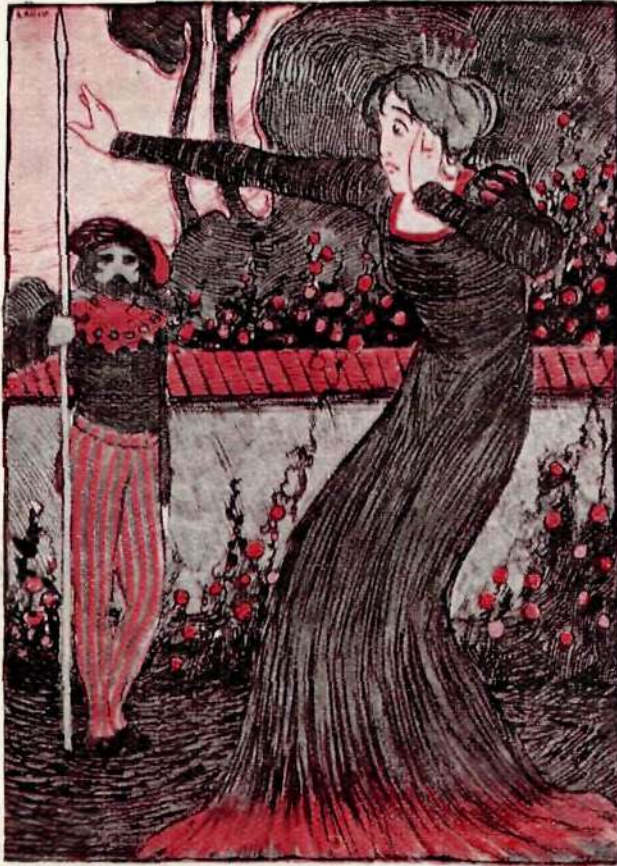
Kun pojat nukuivat, hiipi noita ovi-verhon taakse ja kysyi
sokerin makealla äänellä: „Nukutteko rakkaat lapseni?”
Muna vastasi heti: „Emme”. Aivan aamunkoittoon asti
noita seiso i ovi-verhon takana tavantakaa kysyen, josko pojat
olivat nukkuneet, mutta muna aina vastasi: „Emme”. Toi-
sena yönä noita taas hiipi verhon taakse, mutta taaskin
muna kertoi entiset sanansa, eikä noita uskaltanut mennä
sisälle. Kolmantena yönä pojat tuskin olivat ehtineet nuk-
kua, kun noita jo oli verhon takana kysyen: „Nukutteko lap-
seni?” Vastausta ei kuulunutkaan. Poikaset olivat unoh-
taneet munan puutarhaan, pensaan alle.

Noita hiipi heti sisään ja puhalsi myrkyllistä hengitystään
heidän kasvoilleensa. Pojat kalpenivat paikalla ja tulivat
kylmiksi aivan kuin kuolleet.

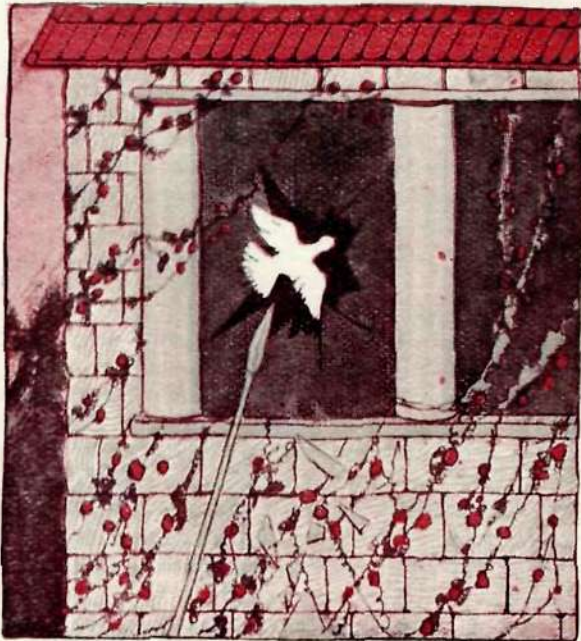

Samalla hetkellä kuningatar, poikien äiti, aavisti lapsiensä
kohtalon. Kahuissaan hän kaatui maahan ja muuttui heti
valkokyyhkyksi. Pujahti ulos ja alkoi lentää kuninkaan lin-
naa kohti. Aamulla kuningas heräsi ja lähetti palvelijansa
kutsuimaan poikia luokseen. Palvelija ilmoitti, että pojat
ovat yöllä kuolleet. Kuningas sen kuultuaan rupesi kat-
kerasti itkemään. Itkemään hyrähtivät myöskin linnan pal-
velijat, sillä kaikki pitivät pojista. Olipa noitakin itkevinään.

Viimein saapui valkokyyhky kuninkaan linnalle ja rupesi siivilläään pieksemään ikkunaruuutuja, koettaen päästä lastensa luo.

Kyyhkyn nähtyään noita kalpeni ja huusi kauhistuneella äänellä: „Ajakaa pois kyyhky, älkää päästäkö sitä kammioon!“.

Yksi vartioista rupesi sitä keihäällään ahdistamaan, mutta rikkoi vahingossa ikkunaruuudun. Kyyhkynen pujahti reijästä sisään, putosi permannelle ja muuttui jälleen ihmiseksi.

Äidin kyneleet herättivät poikaset jälleen eloon. He heittäytyivät iloisina äitinsä syliin. Samassa astui kuningaskin kammioon, näki kuningattaren ja tunsu heti oikean puolisonsa. Mutta noita pakeni taakseen katsomatta omaan valtakuntaansa.

Ja niin asui onni taas kuninkaan linnassa, ja kauan säilyi tarina Valkokyyhkystä kansan muistossa.

Havaintoja työmuurahaisista.

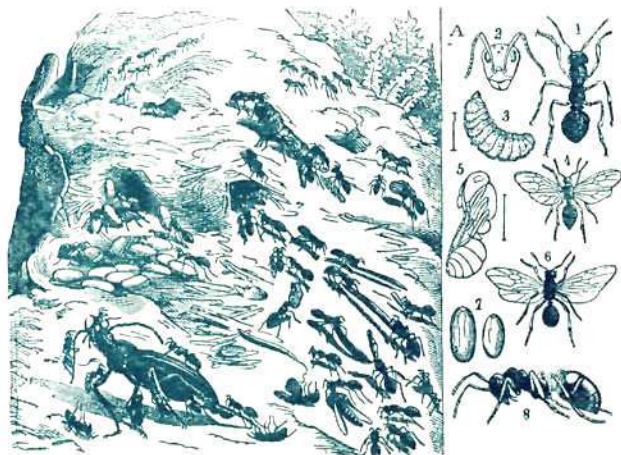
Metsän siimeksessä tuuhean kuusen alla kohoaa kekomuurahaisen pesä valtavana kumpuna. Se on ollut siinä jo miesmuistoista ajoista saakka. Sen pienet asukkaat näyttävät hallitsevan koko seutua, niitä kulkee suurin joukoin pesästä erisuuntiin lähtevillä muurahaispoluilla, niitä kiipeilee puiden rungoilla, kivillä, kannoilla, kaikkialla. Ja kuitenkin on niitä pesässä ja pesän pinnallakin sadottain, tuhansittain. Kaikki ovat ne liikkeessä, kaikilla näyttää olevan tärkeä tehtävä tuossa miljoonavaltiossa. Tuossa kantaa joku raskasta taakkaa: kuivaa oksan palasta, havuneulasta, kaarnan halkeamasta irrottamaansa pihkapalasta tai mitä lieneekään, ja päämaali näyttää olevan tuo jo ennestään miehen korkuinen pesäkumpu. Monta on pulmaa edessä ja matka on pitkä, mutta taakkaa, niin iso ja painava kuin se onkin, ei sovi jättää tielle. Se on sinne saakka saatava vaikka kivien ja kantojenkin yli. Pahimpana esteenä ovat kaikenlaiset risut ja varvut, joita saa kaartaa yhtenä tai kiivetä niitä myöten ylös ja alas. Senpätähden ovat muurahaiset yhteisvoimin raivanneet pois kaikki esteet koko siltä alueelta, jolta ne hakevat pesäaineksia ja kokoovat jokapäiväisen leipänsä; ne ovat rakentaneet maanteitä. Niillä ne nyt liikkuvat esteettömästi. Isompaa tikkua, muurahaisen kokoon nähden vallan jättiläistukkia, kiskoo pari kolme työläistä ahkeraan toinen vetäen toinen työntäen ja nostäen, ja kaikki menee eteenpäin aika kyytiä. Jotkut ovat löytäneet ison perhostoukan, jonka kiskomisessa on paljo puuhaa. Joku kantaa reippaasti pientä viheriäistä lehtikirvaa kuin kallista saalista ainakin. Onpa jollain kuollut toverikin suussansa. Ja jos jalallaan tallaa muutaman muurahaisen kuoliaaksi, ottaa ensimmäinen paikalle sattunut sen leukoihinsa ja lähtee kulettamaan pesäänsä. Sattuupa joskus iso kovakuoriaisenkin sammalikosta tulemaan muurahaisten polulle. Mutta sitä sen ei olisi pitänyt tehdä. Heti hyökkää koko joukko muurahaisia sen kimppuun tarttuen sen jalkoihin ja jarruttavat vastaan minkä jaksavat. Toiset koettavat purasta sen tuntosarvia, jotkut riippuvat kiinni leuoissa ja muutamat ovat kiivenneet ikäänkuin painolastiksi sen selkään. Kovakuoriaisparka on kuole-

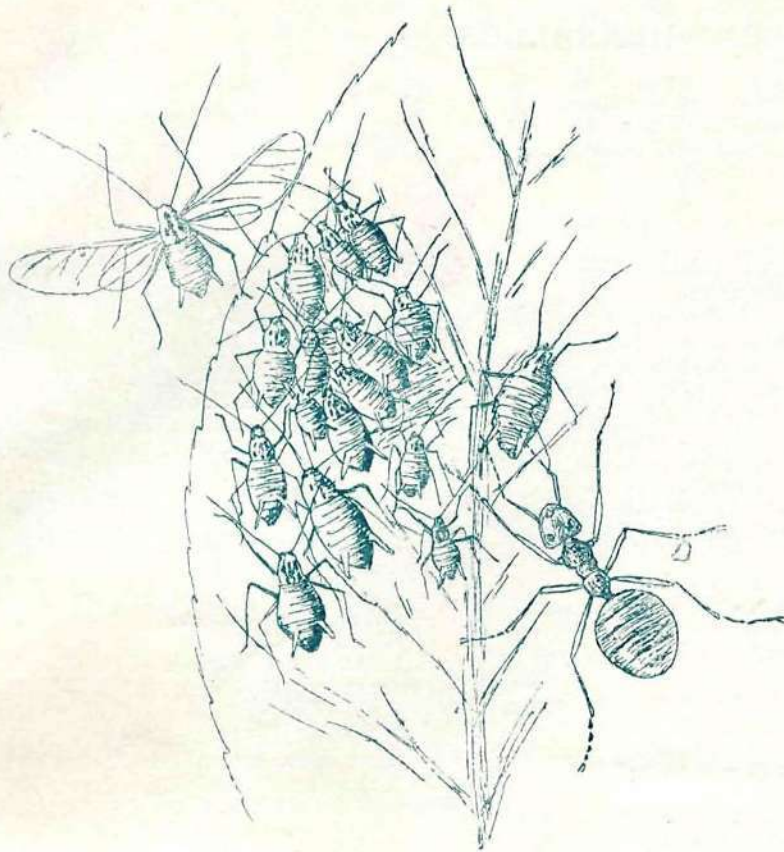
Kekomuurahaisen pesä.

man oma, sillä puremiinsa haavoihin ovat muurahaiset ruiskuttaneet kirpeliää happoa, jota erityiset rauhaset niiden takaruumiissa erittävät. Hetken aikaa se vielä potkii ja ponnistaa, mutta kohta alkaa sen kulettaminen pesään joko kokonaisena tai palasina.

On vallan mielenkiintoista seurata muurahaista sen pyyntiretkellä jossakin puussa ja pensaassa, jossa perhostoukat herkuttelevat lehtiä syöden. Jos saalis on liian iso ja yhdelle muurahaiselle ylivoimainen, jää se odottamaan toisia jälessä tulevia. Sen tahteiset tuntosarvet ovat huojuvassa liikkeessä ikäänkuin kutsuen tovereita avuksi, ja kun joukko on kyllin iso, käy se toukkaan äkkiä käsiksi. Leukansa iskevät muurahaiset uhrinsa, kaartavat notkean ruumiinsa vuodattaen happoa vasta puremaansa haavaan. Toukka säikähtäneenä käyristää itseään ja heiluttaa ruumistansa sinne tänne ikäänkuin riuhtaistakseen itsensä irti vainoojistaan tai vaikkapa pudotakseen alas maahan. Mutta muurahaisen jalat eivät luista, ja saalis on vahvasti kiinni leuoissa. Toukan voimat pian loppuvat; se ei enää putkella, ja nyt voivat muurahaiset lähteä sitä kulettamaan. Suurta mielenmalttia ja varovaisuutta kysyy semmoinen työ, sillä saalis on kuljettajiansa monta vertaa raskaampi, matka pystysuoraan alas, kaarna rösöpintainen ja hal-

Muurahaisten hommia. Oikealla 1 ja 8 työmuurahaisia, 2 pää edestä katsottuna, 3 toukka, 5 kotelo, 7 kotelokoppia, 4 kuhnuri, 6 naaras.

Muurahainen hyväilemässä lehmäään.

keamia täynnä. Usein näkee yhden ainoan muurahaisen pitelevän koko taakkaa riipuksissa toisen rientäessä toisesta päästä vastaanottamaan, ja vain harvoin satuu, että kuljettaja saaliinensa putoaa alas sitä kuitenkin hellittämättä.

Samoin menettelevät muurahaiset löydettyään etanan, madon tai minkä pikkueläimen tahansa; kaikki kelpaa, kaikki kuletetaan pesään. Ja siellä on paljon syöjiä: koko joukko muurahaisia, jotka eivät koskaan itse hae ruokaansa, vaan syövät ainoastaan toisten, pyyntimiesten tuomaa saalista. Myöskin on pesässä kuhureita ja ahnaita toukkia, jotka ovat ruokittavat pesään kannettujen pikkueläinten nesteellä. Tietysti pyyntimiehetkin saavat osansa, mutta

ahnaita ne eivät ole, kuten voisi luulla siitä tavattomasta kiihkeydestä, jolla ne esim. käyvät sokeripalaseen käsiksi. Niillä on paitsi varsinaista mahlaukkua erityinen kupu n. s. sosiaalinen maha, johon ne imevät kaiken sen nesteen, minkä sitten jakelevat muille yhteiskunnan jäsenille. Ja kokeilla on voitu huomata, että vasta sitten kun tuo sosiaalinen maha on täysi, nielevät ne omaankin mahaansa jotakin. Muurahaisvaltiossa ovat pesä ja sen muut asukkaat kaikki kaikessa, vasta toiseen sijaan asettavat ne itsensä. Lähimmäisen rakkaus on muurahaisten kesken kohonnut huippuunsa.

Eräässä pajupensaassa vähän matkan päässä on muurahaisia aivan mustanaan. Siellä ne varmaankin hoitavat karjaansa. Ja aivan oikein, pensaan lehdissä näemme pieniä siivottomia hyönteisiä, jotka tuskin pääsevät paikastansa liikkumaan. Niiden pulleasta takaruumiista harittaa pari pitkää putkea, imukärsä on syvällä lehden kudoksessa ja hennot tuntosarvet huojuvat hitaasti sinne tänne. Muurahaiset hyöriivät niiden ympärillä, hyväilevät niitä sarvillansa kuin lypsänään ryhtyvä karjapiika käsillensä. Ja hyvillään tästä laskee kirva makeat ulotuksensa, lehdelle. Muurahaiset, jotka ovat makealle hyvin halukkaita, nuolevat sitä sosiaaliseen mahaansa voidakseen jakaa sitä nälkäisille ja tarvitseville. Pajupensaan juurella joku heikko toveri yrittää päästä ylös, mutta voimat eivät riitä. Ilmeisesti on sillä nälkä, sillä tuntosarvet ovat kummallisessa asennossa ikäänkuin pyytäen. Ja turhaan sen ei tarvitsekaan rukoilla; ensimmäisen alas tulevan muurahaisen nähdään antavan sille suuta ja varmaankin myös osan keräämästään nesteestä.

Kun leppäkerttu, kaikille tuttu kupera kovakuoriainen, lentää pajun lehdelle kirvoja syömään, ruiskuttavat nämä putkistansa kirvelevää nestettä vihollisensa silmille, ja se pilaa varmasti ruokahalun.

K. E. Kivirikko.

Hiiriä pyydystämässä.

Katsoppas kummaa, virkkoi Miiri,
tuopa on oikein lystikäs hiiri,
sarvetkin päässä on sankarilla
juuri kuin pääsillä puskurilla.
Oivan paistin ma siitä saisin,
kun siihen koskea uskaltaisin.

Se sarvekas vastaa: kaikki ne tässä
ovatkin hiiriä pyydystämässä!
Olen tyhmä sä oot, sen huomaa kylä,
näin kaunisko takki ois hiirellä pillä?
Ja jalassa näinkö kiiltävät saappaat?
Vai minut sä paistiksi suuhusi kaappaat!
Koitappas koskea, sarvilla pukkaan
ja kynneni isken pörrötukkaan.
Oon suurempi herra kuin hiiri vainen,
min' olen koppakuoriainen!

I. H.

Pieni metsämies.

Pien' Lauri läksi metsälän,
hän pisti päähän myssyn
ja miehen lailla kätehen
hän otti jousipyssyn.

Hihei, nyt näätte sankarin,
hei, tulkaa, jänöjukat!
Saa tulla vaikka karhukin
ja vaikka korven hukat.

Näin hihkuen ja huudellen
hän kulkee teitä karjan,
hän maistaa mettä lähtehen,
syö mättähältä marjan.

Kas honganoksa heilahtaa,
käy rapse: rati, riti.
Nyt Laurin pyssy paukahtaa,
ja läheltä se piti.

— Ah voi, se onkin orava,
suo anteeks — karhuks luulin,
kun ripsetta ja rapsetta
ma hongikosta kuulin,

— Ei, karhu astuu raskaammin,
kuin minun pieni jalkan',
vaan kosk'et, kosk'et ampunut,
niin tästä saat sä palkan.

Ja käpy kaunis singahtaa
juur' kohti Laurin nenää,
ja Lauri lupaa: oravaa
en ammu koskaan enää.

Niin joutuu ahon laitahan
se pieni pyssymiesi,
ja siinä alla katajan
on jänön kotiliesi.

Nyt kanervikko rapsahtaa,
hän näkee selän harmaan,
ja taaskin pyssy paukahtaa
— se korven hukka varmaan.

Vaan jänö virkkaa hädissään:
— Ken metsämiesi lienet,
saat multa viedä vaikka pään,
vaan säästä pojat pienet.

— En poikiasi ammu, en,
ma ammun korven hukkaa.
Ja jänö Laurin etehen
tuo monta poikarukkaa.

— En ammu ainoata, en,
vaikk' oisi niitä sata!
Ja kaikki pienet Laurillen
ne tekee kunniaa.

Nyt kääntyy Lauri lähtemään:
— Vaan mikäs tumma tuolla?
Ja sankar' suuri säikähtää,
niin ett' on aivan kuolla.

Se kontio kai karvainen
mi metsikössä makaa,
vaan sankar' luonnon rohkaisee
ja ampuu kiven takaa.

Huhei, nyt turkkiin tuuheaan
se lentää Laurin nuoli.
Ei liiku peto paikaltaan,
se varmaan siihen kuoli.

Nyt Lauri kiittää kotihin
ja kertoo sankarmiellä:
— Ma ammuin metsän karhunkin,
se kuolleena on siellä.

Vaan kun on ilta ehtinyt
ja karja kotiin liikkuu,
niin ruskolehmän kyljessä
se Laurin nuoli kiikkuu.

I. H.

